

**PROGRAMACIÓN
INICIATIVA
EMPRENDEDORA Á
ACTIVIDADE
EMPRESARIAL**

4° ESO

2018-2019

MARÍA CASAL FERNÁNDEZ

ÍNDICE

1. Introducción.....	4
2. Contextualización.....	5
3. Relación de estándares de aprendizaxe avaliáveis da materia que forman parte dos perfís competenciais	6
4. Obxectivos de Iniciación á actividade emprendedora e empresarial.....	8
5. Contribución das materias ao logro das competencias clave	9
6. Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliável: obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.....	11
7. Estándares de aprendizaxe avaliáveis: estándares avaliáveis, temporalización e instrumentos de avaliación	18
8. Criterios de cualificación	23
8.1. Actividades de recuperación.....	23
8.2. Avaliación de materias pendentes.....	24
9. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente	25
9.1. Indicadores de planificación	25
9.2. Indicadores de motivación do alumnado	25
9.3. Indicadores de desenvolvemento do ensino	25
9.4. Indicadores de seguimento do proceso de ensinanza aprendizaxe...	26
10. Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados....	26
11. Medidas de atención a diversidade	27
12. Concreción dos elementos transversais	28
12.1 Tratamento do fomento da lectura	28
12.2 Tratamento do fomento das TICs.....	29
13. Materiais e recursos didácticos.....	30
14. Actividades complementarias e extraescolares do departamento	31
15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación	31

1. INTRODUCCIÓN

O espírito emprendedor é un concepto que abrangue valores persoais tales como a creatividade, a disposición positiva para a innovación e o cambio, a confianza en si mesmo/a, a motivación de logro, o liderado, a aceptación do fracaso como fonte de experiencia, e as actitudes de cooperación e de traballo en equipo. Todas as persoas terán que emprender na súa vida persoal e laboral, terán que innovar e procurar novas respostas, no mundo globalizado e cambiante ao que se enfrontan, aínda que non todas logran levar a cabo un proxecto empresarial propio.

Formar cidadáns e cidadás capaces de asumir riscos, ser innovadores/as, con posibilidade de negociación e pensamento estratéxico, e con capacidade para o emprendemento constitúe o reto desta materia. Inclúe aspectos teóricos e prácticos orientados a preparar o alumnado para unha cidadanía responsable e para a vida profesional; axuda ao coñecemento das actividades e das necesidades das persoas emprendedoras, persegue que poidan responsabilizarse da súa propia carreira e do seu camiño persoal de formación, e da toma das decisións clave na súa vida, ademais da posibilidade de crear un negocio propio ou actuar como innovadores/as no traballo dentro dunha organización.

A estrutura desta materia consta de tres grandes bloques: o primeiro, titulado "Autonomía persoal, liderado e innovación", está centrado na descrición das calidades e as destrezas persoais asociadas á iniciativa emprendedora, no repaso das decisións sobre o itinerario vital e a actuación como futuro/a traballador/a; no segundo bloque, "Proxecto de empresa", repásanse as principais áreas e funcións da empresa co obxecto de pór en marcha o proxecto empresarial xurdido da idea de negocio xerado previamente; e para finalizar, un bloque que baixo o título de "Finanzas" analiza as alternativas con que conta a empresa para elixir a súa forma xurídica, as fontes de financiamento do seu proxecto empresarial, a necesidade de planificar as necesidades financeiras e as obrigas fiscais e prever a evolución do negocio, garantindo a súa viabilidade.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento, ademais, da competencia de sentido de iniciativa emprendedora e espírito emprendedor, que incide na consecución do benestar económico e social da comunidade, así como das competencias de comunicación lingüística e matemática, e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, dixital, sociais e cívicas, e a competencia de aprender a aprender.

2. CONTEXTUALIZACIÓN

O departamento de Economía do IES Campo de San Alberto está formado por unha única profesora María Casal Fernández, Xefa de Departamento.

Hai un único grupo formado por 10 alumnos. A materia ten asignadas 3 horas semanais. Neste curso 2018/19 o total de horas lectivas é aproximadamente de 90, que se temporalizan no epígrafe 7.

O equipamento e os servizos do Centro son:

Biblioteca dotada de libros de consulta e lectura.

Aula de informática equipada con ordenadores con acceso a Internet.

Departamento de orientación.

Cafetería.

Accesibilidade para alumnado con minusvalía.

A normativa que se tivo en conta para elaborar esta programación foi a seguinte:

- Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Decreto 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- Orde do 28 de Maio de 2018 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2018/2019 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.
- Orde do 21 de decembro de 2007 pola que se regula a avaliación na educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.

3. RELACIÓN DE ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS

Tal e como se recolle no artigo 10 do Decreto 86/2015, de 25 de xuño, a educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na

lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4. OBXECTIVOS DA MATERIA DE INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E EMPRESARIAL.

O desenvolvemento desta materia contribuirá a que o alumnado adquira as seguintes capacidades:

1. Recoñecer as calidades persoais e as destrezas asociadas á iniciativa emprendedora.
2. Comprender e identificar as posibilidades de emprego, autoemprego e carreira profesional que me podo atopar no mundo laboral.
3. Coñecer os dereitos e deberes dos traballadores.
4. Identificar os riscos laborais e comprender a importancia da protección nas empresas.
5. Valorar a importancia da seguridade e hixiene no traballo, e da prevención dos riscos laborais.
6. Crear un proxecto de empresa na aula e describir as características internas e a súa relación co contorno, así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa rede loxística como provedores/as, clientela, sistemas de produción e comercialización, redes de almacenaxe, etc..
7. Identificar e organizar a información das áreas da empresa en proxecto aplicando os métodos correspondentes á tramitación documental empresarial.
8. Realizar actividades de produción e comercialización propias da empresa proxectada, aplicando técnicas de comunicación e traballo en equipo.
9. Describir as formas xurídicas das empresas en relación coas responsabilidades legais dos/das seus/súas propietarios/a e xestores/as, así como coas esixencias de capital.
10. Identificar as fontes de financiamento das empresas propias de cada forma xurídica, incluíndo as externas e internas.
11. Valorar as fontes de financiamento máis axeitadas para cada tipo e momento no ciclo de vida da empresa.
12. Recoñecer a necesidade de planificar o negocio das empresas ligándoa á previsión da evolución do sector e da economía nacional, así como da planificación financeira e fiscal.
13. Amosar iniciativa, creatividade, autonomía persoal e participación activa no deseño, planificación e elaboración do proxecto empresarial, utilizando para a súa elaboración de medios informáticos.
14. Posibilitar o autoaprendizaxe do alumnado formándoos para que poidan tomar decisións e actuar axeitadamente incluso en situacións non habituais.

5. CONTRIBUCIÓN DAS MATERIAS AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE

As competencias do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística.
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- c) Competencia dixital.
- d) Aprender a aprender.
- e) Competencias sociais e cívicas.
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- g) Conciencia e expresións culturais.

O carácter integrador da materia de Economía fai que a súa aprendizaxe contribúa á adquisición das competencias básicas:

Promove a competencia matemática mediante a realización de cálculos para a determinación de magnitudes macroeconómicas e microeconómicas, así como o uso de algoritmos e estratexias de cálculo. Achega, ademais, aos estudos estatísticos, as táboas e os gráficos como instrumentos básicos para interpretar a realidade económica, en especial a de Galicia, achegar posibles solucións e alternativas e predicir comportamentos futuros. O cálculo de probabilidades facilita a realización de análises de mercado e de diferentes variables económicas, así como a extrapolación de determinadas tendencias que se aprecian nos comportamentos das economías dos países das distintas áreas económicas a nivel mundial.

- Permite unha visión máis ampla e detallada da sociedade actual que axudará aos alumnos a desenvolver a competencia social e cívica desde unha actitude reflexiva e consciente, ao facilitarlles a comprensión de problemas tales como a inflación, o desemprego, o esgotamento dos recursos naturais, o subdesenvolvemento, o consumismo, a distribución da renda, as consecuencias da globalización etc. Xoga, ademais, un papel central na configuración de valores e actitudes, de forma especial aqueles relacionados coa solidariedade entre persoas, grupos e pobos; a actitude crítica ante as desigualdades económicas; a importancia da conservación do medio natural para a calidade de vida, en concreto en Galicia etc.
- Contribúe ao desenvolvemento da comunicación lingüística, ao promover o desenvolvemento das catro grandes habilidades: falar, escoitar, ler e escribir. A materia esixe exercitarse na lectura, a escoita, a exposición e a argumentación. Por outra banda, a comunicación de coñecementos, ideas e opinións, imprescindibles para lograr os obxectivos desta materia, ao utilizar tanto a linguaxe verbal como a

escrita, a valoración crítica das mensaxes explícitas e implícitas en fontes diversas e, particularmente, na publicidade e nos medios de comunicación, tamén axudan á adquisición da competencia. Igualmente, o coñecemento e o uso de termos e conceptos propios da análise do socioeconómico, posibilitan o enriquecemento do vocabulario e estimulan a representación mental que esixe o desenvolvemento do pensamento lóxicoformal.

A achega á competencia dixital vén dada pola importancia que ten, na comprensión e análise de datos de carácter económico, contar con destrezas relativas á obtención, comprensión e interpretación de información, elemento imprescindible dunha boa parte das aprendizaxes da materia. Contribúese, de xeito particular, na busca, obtención e tratamento de información procedente da observación directa e indirecta da realidade, así como de fontes escritas, gráficas, audiovisuais, tanto se utilizan como soporte o papel coma se foron obtidas mediante as tecnoloxías da información e a comunicación. A análise de datos e variables económicas, mediante táboas, gráficas, estatísticas etc. e a utilización de instrumentos informáticos para a elaboración de informacións económicas, estimula esta competencia.

- A competencia para aprender a aprender supón posuír ferramentas que faciliten a aprendizaxe, pero tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e fenómenos económicos e saber prever e adaptarse aos cambios e crises que se producen cunha visión positiva. A todo isto contribúese, desde as posibilidades que ofrece para aplicar razoamentos de distinto tipo, ao buscar explicacións multicausais e predicir efectos dos fenómenos económicos; proporciona coñecementos das fontes de información e da súa utilización mediante a recollida e clasificación da información obtida por diversos medios, sempre que se realice unha análise desta. Tamén contribúe despois de que se favorece o desenvolvemento de estratexias para pensar, para organizar, memorizar e analizar informacións de carácter económico.

6. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE.

Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. AUTONOMÍA PERSOAL, LIDERADO E INNOVACIÓN				
e g	B1.1. Autonomía e autoconecemento. A iniciativa emprendedora e o/a empresario/a na sociedade. B1.2. Intereses, aptitudes e motivacións persoais para a carreira profesional.	B1.1. Describir as calidades persoais e as destrezas asociadas á iniciativa emprendedora, analizando os requisitos de distintos postos de traballo e actividades empresariais.	IAEEB1.1.1. Identifica as calidades persoais, as actitudes, as aspiracións e a formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, e describe a actividade dos/das empresarios/as e o seu papel na xeración de traballo e benestar social.	CSIEE CAA
			IAEEB1.1.2. Investiga con medios telemáticos as áreas de actividade profesional do seu contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os postos	CD CAA CSIEE
Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			de traballo en cada unha, razoando os requisitos para o desempeño profesional en cada un deles.	

b g	B1.3. Itinerarios formativos e carreiras profesionais. Proceso de procura de emprego en empresas do sector. Autoemprego. Proceso de toma de decisións sobre o itinerario persoal.	B1.2. Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, o autoemprego e a carreira profesional, en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.	IAEEB1.2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e as aspiracións persoais, e valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.	CAA CSIEE
a c g m	B1.4. Dereito do traballo. B1.5. Dereitos e deberes derivados da relación laboral. B1.6. Contrato de traballo e negociación colectiva. B1.7. Seguridade Social. Sistema de protección. Emprego e desemprego. B1.8. Protección do/da traballador/a e beneficios sociais.	B1.3. Actuar como futuro/a traballador/a responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada, e comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.	IAEEB1.3.1. Identifica as normas e as institucións que interveñen nas relacións entre os/as traballadores/as e as empresas, en relación co funcionamento do mercado de traballo. IAEEB1.3.2. Distingue os dereitos e as obrigas que se derivan das relacións laborais, e compróboas en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva. IAEEB1.3.3. Describe as bases do sistema da Seguridade Social e as	CSC CSIEE CSC CSIEE CMCCT CSC CSC

Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	B1.9. Riscos laborais. Normas. Planificación da protección na empresa.		obrigas dos/das traballadores/as e dos/das empresarios/as dentro deste, así como as prestacións mediante procuras nas web institucionais, valorando a súa acción protectora ante as continxencias cubertas.	CSIEE
			IAEEB1.3.4. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis salientables no ámbito, e indica os métodos de prevención legalmente establecidos, así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.	CSIEE CAA CMCCT
BLOQUE 2. PROXECTO DE EMPRESA				
d g	B2.1. Idea de proxecto de empresa. Avaliación da idea. O contorno e o papel social da empresa. B2.2. Elementos e estrutura da empresa. B2.3. Plan de empresa. B2.4. Planificación na empresa.	B2.1. Crear un proxecto de empresa na aula e describir as características internas e a súa relación co contorno, así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa rede loxística como provedores/as, clientela, sistemas de produción e	IAEEB2.1.1. Determina a oportunidade dun proxecto de empresa, identificando as características e tomando parte na actividade que a empresa desenvolve.	CSIEE CAA
			IAEEB2.1.2. Identifica as características internas e externas da empresa en proxecto, así como os elementos que constitúen o contono específico desta (mercado, provedores/as, clientela, sistemas de produción e/ou	CSIEE CMCCT CD

Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		comercialización, redes de almacenaxe, etc.	comercialización, almacenaxe, etc.).	
			IAEEB2.1.3. Describe a relación da empresa proxectada co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento, e identifica os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.	CSIEE CCL CMCCT
			IAEEB2.1.4. Elabora documentos para a planificación das funcións da empresa en proxecto, tanto a longo como a curto prazo.	CCL CSIEE CMCCT
b g h	B2.5. Información na empresa. Información contable. Información de recursos humanos. Documentos comerciais de cobramento e pagamento. Arquivo.	B2.2. Identificar e organizar a información das áreas da empresa en proxecto aplicando os métodos correspondentes á tramitación documental empresarial.	IAEEB2.2.1. Manexa como usuario/a de nivel básico aplicacións informáticas de control e seguimento de clientela, provedores/as e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal, para a organización da información da empresa proxectada.	CD CMCCT CAA
			IAEEB2.2.2. Transmite información entre as áreas e a clientela da empresa en proxecto, recoñecendo	CCL CSIEE CD

Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			e aplicando técnicas de comunicación e negociación, e aplicando o tratamento protocolario axeitado mediante medios telemáticos e presenciais.	CMCCT
g h l	B2.6. Actividades na empresa. Función de produción. Función comercial e de márketing. B2.7. Axudas e apoio á creación de empresas.	B2.3. Realizar actividades de produción e comercialización propias da empresa proxectada, aplicando técnicas de comunicación e traballo en equipo.	IAEEB2.3.1. Crea materiais publicitarios e para a difusión dos produtos e/ou servizos obxecto do proxecto, e elabora un plan de comunicación en internet e en redes sociais, aplicando os principios do márketing.	CCL CSIEE CD CMCCT
			IAEEB2.3.2. Desenvolve tarefas de produción e/ou comercialización na empresa en proxecto segundo os plans de control prefixados: simulando a toma de decisións para cumprir os prazos e os obxectivos establecidos e propondo melloras, mediante o traballo en equipo.	CSIEE CMCCT CD CAA
			IAEEB2.3.3. Compila datos sobre os apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo como do territorial, estatal ou europeo, e selecciona as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado.	CD CMCCT CSIEE

BLOQUE 3. FINANZAS				
	Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
f g	financiamento das empresas: externas (bancos, axudas e subvencións, e crowdfunding) e internas (accionistas, investidores/as e aplicación de beneficios). B3.5. Produtos financeiros e bancarios para pequenas e medianas empresas (PME): comparación.	fontes de financiamento das empresas propias de cada forma xurídica, incluíndo as externas e internas, e valorar as máis axeitadas para cada tipo e momento no ciclo de vida da empresa.	investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa, e distingue as principais partidas relacionadas nun balance de situación.	CMCCT CD
			IAEEB3.2.2. Caracteriza de xeito básico as posibilidades de financiamento das empresas, diferenciando o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	CMCCT CD CSIEE
b f g l ñ	B3.6. Planificación financeira das empresas. Estudo de viabilidade económico-financiera. Proxección da actividade. Instrumentos de análise. Razóns básicas. B3.7. Impostos que afectan as empresas. Calendario fiscal.	B3.3. Recoñecer a necesidade de planificar o negocio das empresas ligándoa á previsión da evolución do sector e da economía nacional, así como da planificación financeira e fiscal.	IAEEB3.3.1. Presenta un estudo de viabilidade económico-financiero a medio prazo do proxecto de empresa, aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas, segundo un estudo do ámbito mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo, manexando razóns financeiras básicas.	CD CSIEE CAA CMCCT

			IAEEB3.3.2. Analiza os produtos financeiros máis axeitados de entre as entidades financeiras do ámbito para cada tipo de empresa, valorando o custo e o risco de cada un, e selecciona os máis	CAA CSIEE CMCCT CD
Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			acaído para o proxecto de empresa.	
			IAEEB3.3.3. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa actividade e a súa forma xurídica, sinala o funcionamento básico do IAE, IVE, IRPF e IS, e indica as principais diferenzas entre eles.	CMCCT CD CSIEE
			IAEEB3.3.4. Valora a achega que supón a carga impositiva das empresas á riqueza nacional e ao sostemento das cargas do Estado.	CSC CAA

7. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLE.

BLOQUE 1. AUTONOMÍA PERSOAL, LIDERADO E INNOVACIÓN.		
ESTANDARES APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
IAEEB1.1.1. Identifica as calidades persoais, as actitudes, as aspiracións e a formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, e describe a actividade dos/das empresarios/as e o seu papel na xeración de traballo e benestar social.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
IAEEB1.1.2. Investiga con medios telemáticos as áreas de actividade profesional do seu contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os postos de traballo en cada unha, razoando os requisitos para o desempeño profesional en cada un deles.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
IAEEB1.2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e as aspiracións persoais, e valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.	4 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
IAEEB1.3.1. Identifica as normas e as institucións que interveñen nas relacións entre os/as traballadores/as e as empresas, en relación co funcionamento do mercado de traballo.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
IAEEB1.3.2. Distingue os dereitos e as obrigas que se derivan das relacións laborais, e compróbaos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
IAEEB1.3.3. Describe as bases do sistema da Seguridade Social e as obrigas dos/das traballadores/as e dos/das empresarios/as dentro deste, así como as prestacións mediante procuras nas web institucionais, valorando a súa acción protectora ante as contingencias cubertas.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.

IAEEB1.3.4. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis salientables no ámbito, e indica os métodos de prevención legalmente establecidos, así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.	4 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
BLOQUE 2. PROXECTO DE EMPRESA.		
ESTANDARES APRENDIZAXE	TEMPORALIZACIÓN	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
IAEEB2.1.1. Determina a oportunidade dun proxecto de empresa, identificando as características e tomando parte na actividade que a empresa desenvolve.	3 sesións	- Observación directa.
IAEEB2.1.2. Identifica as características internas e externas da empresa en proxecto, así como os elementos que constitúen o contono específico desta (mercado, provedores/as, clientela, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, etc.).	4 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa
IAEEB2.1.3. Describe a relación da empresa proxectada co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento, e identifica os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.	4 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
IAEEB2.1.4. Elabora documentos para a planificación das funcións da empresa en proxecto, tanto a longo como a curto prazo.	4 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
IAEEB2.2.1. Manexa como usuario/a de nivel básico aplicacións informáticas de control e seguimento de clientela, provedores/as e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal, para a organización da información da empresa proxectada.	8 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.

IAEEB2.2.2. Transmite información entre as áreas e a clientela da empresa en proxecto, recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación, e aplicando o tratamento protocolario axeitado mediante medios telemáticos e presenciais.	4 sesións	Proba obxectiva. Observación directa.
IAEEB2.3.1. Crea materiais publicitarios e para a difusión dos produtos e/ou servizos obxecto do proxecto, e elabora un plan de comunicación en internet e en redes sociais, aplicando os principios do márketing.	4 sesións	Proba obxectiva. Observación directa.
IAEEB2.3.2. Desenvolve tarefas de produción e/ou comercialización na empresa en proxecto segundo os plans de control prefixados: simulando a toma de decisións para cumprir os prazos e os obxectivos establecidos e propondo melloras, mediante o traballo en equipo.	3 sesións	Proba obxectiva. Observación directa.
IAEEB2.3.3. Compila datos sobre os apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo como do territorial, estatal ou europeo, e selecciona as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado.	3 sesións	Observación directa.
BLOQUE 3. FINANZAS.		
ESTANDARES APRENDIZAXE	TEMPORALIZACION	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
IAEEB3.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e indica as esixencias de capital e responsabilidades propias de cada tipo.	2 sesións	Proba obxectiva. Observación directa.
IAEEB3.1.2. Identifica e enumera as administracións públicas implicadas na posta en marcha de empresas, e compila por vía telemática os principais documentos necesarios para a posta en funcionamento.	3 sesións	Proba obxectiva. Observación directa.

▪ IAEEB3.1.3. Valora as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas, e describe os trámites que se deben realizar.	2 sesións	- Observación directa
▪ IAEEB3.1.4. Selecciona a forma xurídica máis axeitada en cada caso segundo a actividade que se vaia desenvolver, o número de emprendedores/as, o alcance da responsabilidade que se vaia asumir, a complexidade organizativa, a dispoñibilidade financeira e a fiscalidade.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
▪ IAEEB3.2.1. Determina os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa, e distingue as principais partidas relacionadas nun balance de situación.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
▪ IAEEB3.2.2. Caracteriza de xeito básico as posibilidades de financiamento das empresas, diferenciando o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
▪ IAEEB3.3.1. Presenta un estudo de viabilidade económico-financieiro a medio prazo do proxecto de empresa, aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas, segundo un estudo do ámbito mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo, manexando razóns financeiras básicas.	5 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.

▪ IAEEB3.3.2. Analiza os produtos financeiros máis axeitados de entre as entidades financeiras do ámbito para cada tipo de empresa, valorando o custo e o risco de cada un, e selecciona os máis acaído para o proxecto de empresa.	4 sesións	- Observación directa.
▪ IAEEB3.3.3. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa actividade e a súa forma xurídica, sinala o funcionamento básico do IAE, IVE, IRPF e IS, e indica as principais diferenzas entre eles.	3 sesións	- Proba obxectiva. - Observación directa.
▪ IAEEB3.3.4. Valora a achega que supón a carga impositiva das empresas á riqueza nacional e ao sostemento das cargas do Estado.	2 sesións	- Observación directa.

8. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A avaliación da aprendizaxe farase en función dos seguintes instrumentos:

1) Probas escritas

Estas probas permiten valorar e calificar os coñecementos do alumnado, así coma o proceso de aprendizaxe. Este instrumento suporá unha porcentaxe do 30% da nota da avaliación. En función da natureza dos temas explicados, as probas escritas constarán dalgunha das seguintes modalidades de preguntas:

- Preguntas tipo test.
- Preguntas de resposta curta.
- Preguntas de resposta ampla (tema a desenvolver), que poderán estar relacionados co desenvolvemento do tema ou coa resolución de cuestións prácticas, así coma a análise e interpretación de datos ou cifras referidas a unha determinada situación real.

A realización destas probas así coma a súa estrutura e ponderación respecto a nota notificarase ós alumnos coa suficiente antelación.

- ### 2) O traballo diario na aula, tanto de forma individual coma en grupo. Este criterio suporá unha ponderación dun 60% sobre a nota da avaliación, considerándose neste aspecto a toma de apuntes a realización de actividades propostas para a aula, as técnicas de investigacións aplicadas na resolución das actividades. E necesario presentar os traballos e a libreta para a súa calificación
- ### 3) A actitude, a asistencia e puntualidade así como a interese do alumno, e a súa participación representa un 10% da nota da avaliación

A nota de cada avaliación será o resultado de aplicar as anteriores ponderacións. No caso que o resultado obtido non sexa número enteiro teranse en conta dous decimais na avaliación final.

Considerárase aprobado/a o alumno/a que acade unha nota igual ou maior a 5.

A nota final de xuño será aproximadamente a nota media das tres avaliacións, se ben se terá en conta a evolución, positiva ou negativa, do alumno ó longo do curso, tendo presente o principio de avaliación continua.

8.1.- Actividades de recuperación

Se o suspenso ven determinado por un elemento de observación directa, e nas seguintes avaliacións prodúcese un cambio favorable nos hábitos e traballos realizados, implicará a recuperación da primeira ou segunda avaliacións.

Se o suspenso estivera motivado por probas escritas, realizarán outra proba escrita de

avaliación cuí os contidos estarán en función das deficiencias atopadas na maioría dos suspensos.

Os alumnos que suspendan en xuño e teñan que recuperar en **setembro** estarán sometidos ós seguintes criterios:

- Unha proba escrita sobre os contidos mínimos explicados ó longo do curso cunha ponderación do 60
- Realización dun plan de recuperación composto por actividades, problemas, comentarios de texto, etc. e que poderá supor ata un 40% da nota de setembro.

Tendo en conta todo o anterior, considerárase aprobado/a o alumno/a que obteña unha nota igual ou superior a 5.

8.2.- Avaliación de materias pendentes

Para o alumnado pendente celebraranse dous exames durante o curso, o primeiro no mes de xaneiro e o segundo a mediados do mes de abril. Se o alumno non recupera deberá presentarse a un exame único e final para pendentes a mediados do mes de maio. O exame terá as mesmas esixencias que o celebrado no mes de setembro.

O departamento dispón dunha titoría de atención ó alumnado na que a profesora estará a disposición para aquelas consultas que se desexen realizar.

Ademáis durante o curso o alumnado coa asignatura pendente recibirá material e exercicios para traballar e prepararse antes dos respectivos exames de recuperación. Asimismo dispónse de material preciso para reforzo educativo de todo o alumnado que o necesite, como son resúmenes, esquemas, actividades de repaso, exercicios e problemas que complementen os contidos mínimos desenvolto durante o curso académico.

9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

9.1.- Indicadores de planificación

1. Programa a materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos.
2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5. Planifica as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6. Establece os criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoevaluación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos seus alumnos e alumnas.
7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.

9.2 - Indicadores de motivación do alumnado

1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.
2. Expón situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos).
3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.
4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
6. Estimula a participación activa dos estudantes en clase.
7. Promove a reflexión dos temas tratados.

9.3.- Indicadores de desenvolvemento do ensino

1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas.
2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...
3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.
4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.
5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.
6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.
7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.

8. Expón actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.
9. Expón actividades grupales e individuais.

9.4.- Indicadores de seguimento do proceso de ensinanza aprendizaxe

1. Realiza a avaliación inicial ao principio de curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.
2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.
3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.
4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.
5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e as alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.
6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de maneira equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.
7. Favorece os procesos de autoevaluación e coevaluación.
8. Propón novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.
9. Propón novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.
10. Utiliza diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, o nivel dos estudantes, etc.
11. Emprega diferentes medios para informar dos resultados aos estudantes e aos pais.

10. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS

Durante o primeiro mes de clase realizarase a avaliación inicial do alumnado que terá coma obxectivo indagar no nivel de desenvolvemento que presentan os alumnos e alumnas en relación cos contidos e capacidades da materia no currículo e que nos servirá de punto de partida para o proceso de ensino-aprendizaxe da materia de Economía en 4º de ESO.

Esta avaliación será o punto de referencia para orientar sobre a programación, a metodoloxía a empregar ou a organización da aula.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE

A comenzos de curso realizarase unha actividade de repaso e/ou profundización de contidos vistos ata o momento e que resultan esenciais para o óptimo desenvolvemento da programación da materia (**avaliación inicial**). As cuestións plantexadas nesta actividade serán resoltas de forma individual (en base aos seus coñecementos ou consultas en libros e/ou apuntes) e posteriormente postas en común e debatidas no grupo-clase. Con esta primeira actividade preténdese ademáis de repasar cuestións claves, atender ás deficiencias máis importantes que presente parte do alumnado.

Mediante a graduación na dificultade das tarefas, flexibilidade na realización dos traballos encomendados, diferenciación dos aspectos esenciais daqueles cós profundizan ou amplían, e a proposta de actividades complementarias tanto de reforzo como de profundización na materia, poderemos atender ás necesidades específicas dos alumnos e alumnas.

a) Para aqueles alumnos que teñan problemas físicos, acústicos ou visuais, deberemos coidar esas condicións na clase evitando o murmurio, colocándoos nas primeiras filas, etc. Adaptaremos os materiais didácticos ás características psicolóxicas e sensoriais do alumnado.

Tamén facilitaremos actividades de reforzo e repaso coa programación dunha hora de atención ao alumnado. En definitiva, para estes alumnos deberemos dar prioridade aos contidos mínimos esixidos e así conseguir que pasen a materia con éxito.

b) Tendo en conta que en clase podemos atopar con alumnos superdotados, deberemos realizar unha adaptación curricular, é dicir, deberemos propór distintas actividades adicadas ao reforzo dos contidos e ao profundamento dos mesmos, dirixido a enriquecer o currículo destes alumnos.

Neste sentido, mentres se desenvolve cada unidade didáctica, pódense ir propondo actividades resoltas, para que vaian profundando nos conceptos expostos ata ese momento e asentando os coñecementos teórico-prácticos da unidade.

Xa que non é moi usual a presenza en Bacharelato de alumnos con dificultades de aprendizaxe, nin alumnos superdotados en xeral, á hora de realizar os temas, partírase dunha estrutura base para o nivel xeral da clase, levando a cabo cando cumpra as adaptacións curriculares pertinentes.

12. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

O Decreto 86/2015, do 25 de xuño, inclúe coma elementos transversais a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional; traballarase en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

12.1.- Tratamento do fomento da lectura

Hai que ter en conta que o alumnado terase que habituar a ler e analizar o lido para obter a información necesaria para a elaboración do seu propio proxecto emprendedor. Desde esta materia intentarase levar a cabo propostas de traballo onde xurdan procesos implicados na competencia lectora como os seguintes:

- Comprender globalmente (capacidade para identificar a idea principal do texto).
- Obter información (capacidade para extraer información do texto).
- Elaborar unha interpretación (capacidade para extraer o significado e realizar inferencias a partires do lido).
- Reflexionar sobre o contido do texto (capacidade para relacionar o contido do texto cos coñecementos previos).
- Reflexionar sobre a estrutura dun texto (capacidade de relacionar a forma do texto coa súa utilidade e función).

Por tanto, no desenvolvemento da materia ó longo do curso requirirase a lectura de diverso tipo de información. A continuación amósanse as fontes de lectura máis importantes na materia:

- Artigos nos que se amosan as ideas emprendedoras de diferentes persoas con ánimo de fomentar o interese polas iniciativas emprendedoras.
- Textos legais do ámbito do dereito mercantil, fiscal e laboral.
- Noticias de prensa relacionadas co mundo dos emprendedores.
- Información de páxinas web con temática específica sobre o mundo da empresa e dos emprendedores.
- Dicionarios específicos de economía, empresa e comercio para a consulta de termos que se usan en relación coa materia na linguaxe cotiá na aula.
- Consulta de certo material en lingua inglesa (dicionarios, artigos, documentos) relacionado co mundo da empresa.
- Textos de actividade relacionadas coa materia.

Algunhas das actividades propostas poden ser:

- Lectura en voz alta por parte do alumnado de textos de actividades. Posteriormente pódese pedir ao alumnado que interprete o texto e que faga un resumen do lido.
- Lectura en voz alta ou individualmente por parte do alumnado de contidos teóricos seguidos coa posterior explicación parte do profesor/a. Posteriormente, o alumnado podería sacar conclusións, elaborar esquemas que lle axudasen a estruturar ese contidos, etc.
- Actividades de busca de información en Internet, dicionarios, prensa, etc. Por exemplo: busca de ideas emprendedoras consultando bancos de ideas en internet; consulta de termos propios da materia en dicionarios; busca e análise de artigos relacionados co mundo de emprendemento; etc.
- Realización de traballos de investigación acerca dos distintos contidos da materia.
- Elaboración dun vocabulario específico da materia, anotando nun caderno os termos específicos e novos que vaian xurdindo ao longo do curso.

12.2 Tratamento do fomento das TICs

O desenvolvemento da materia ao longo do curso terá moi en conta o fomento da competencia dixital (uso das TIC) do alumnado.

Moitos dos modelo didácticos que se usarán están contemplados no plan de integración das tecnoloxías da información e da comunicación do centro.

A modo de exemplo amósanse algunhas das estratexias que se seguirán:

- Realización de actividades nas que o alumnado terá que buscar certa información en Internet para despois traballar con ela.
- Presentación de actividades polo alumnado usando os medios dixitais.
- Explicacións do profesor/a apoiadas coa axuda de encerado dixital.
- Presentación aos alumnos/as e a través da pantalla dixital de información de interese buscada en internet e relacionada coa materia (artigos, datos estatísticos, gráficos, plans de empresa, subvencións, etc.).
- Acceso do alumnado, na medida do posible, a moitos dos contidos e actividades do curso.
- Uso dunha folla de cálculo polo alumnado para o cálculo de estatísticas, presupostos, previsións, etc.

13. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libro de texto na aula “Economía 4° ESO” de Editorial Santillana.
- Aula de informática.
- Artículos de prensa periódica.
- Materiais audiovisuais.
- Materiais de traballo preparado polo profesor: fichas, esquemas, etc.
- Revistas especializadas.
- Videos sobre temas económicos.

Traballarase con este material co fin de que os alumnos e alumnas, a través da lectura, interpretación e análise de datos obtidos das distintas fontes sexan capaces de achegarse ós conceptos económicos e financeiros, obtendo, seleccionando, interpretando a información e tratándoa de forma autónoma. Isto permitiralles tomar decisións a partir dunha planificación rigurosa, contrastada e documentada.

13.1.- Páxinas web recomendadas

- Páxina web do Instituto Nacional de Estatística www.ine.es
- O peso na economía española dos diferentes sectores e axentes económicos: www.ine.es
- Máis exercicios e recursos en www.profes.net
- Información relativa ó mercado de traballo español: www.ine.es
- Servizo público de emprego estatal: www.inem.es
- Informes interanuais das principais variables macroeconómicas: www.economyweb.com
- Directorio especializado na información sobre o sector público na rede: www.admiweb.org
- Web de divulgación económica: www.econolandia.es
- Portal do Ministerio de Economía e Facenda: www.meh.es
- Portal do Tesouro Público: www.tesoro.es
- Portal da Comisión Nacional do Mercado de Valores: www.cnmv.es
- Páxina da Organización Mundial do Comercio: www.wto.org

- Fondo Monetario Internacional: www.imf.org
- Paxina da Unión Europea: http://europa.eu/index_es.htm
- Páxina da Organización para a Cooperación e Desenvolvemento Económico: www.ocde.org

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES DO DEPARTAMENTO

Intentárase programar unha visita a unha empresa o máis cercana posible co obxectivo de cos alumnos apliquen os seus coñecementos a unha organización concreta. Na medida do posible a empresa visitada pertencederá o sector secundario para que permita ó alumnado analizar o seu sistema de produción e que reflexen a súa impresión sobre a realidade.

Esta visita deberá realizarse entre o segundo e o terceiro trimestre para facer posible cos alumnos e alumnas adquiren os coñecementos teóricos precisos para observar a realidade con espírito crítico.

Unha vez realizada a visita os alumnos asistentes deberán entregar unha memoria da mesma e se algún alumno non asiste entregará un traballo sobre a empresa visitada o cal conterá unha serie de puntos mínimos previamente fixados (estipularanse en función de cal sexa a empresa visitada). Tanto a memoria da visita coma o traballo alternativo valoraranse a hora de calcular a nota da avaliación.

15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

A avaliación é un compoñente básico no proceso de ensino-aprendizaxe. A avaliación ten que ser coherente coas características do Bachillerato, cos obxectivos formulados e coa metodoloxía utilizada.

A avaliación debe ser formativa e servirá para fomentar a reflexión e para orientar e analizar o proceso educativo; por iso, a avaliación terá que ser:

- Continua, para observar o proceso de aprendizaxe.
- Integral, para considerar tanto a adquisición de novos conceptos, como de procedementos, actitudes, capacidades de relación e comunicación e de desenvolvemento autónomo de cada estudante.
- Individualizada, para que se axuste ás características do proceso de aprendizaxe de cada

alumno e non dos alumnos en xeral.

- Orientadora, porque debe ofrecer información permanente sobre a evolución do alumno a respecto do proceso de ensino-aprendizaxe.

A avaliación do currículo programado pretende como obxectivo principal a corrección das desviacións que se puidesen producir no proceso de ensino-aprendizaxe; desde este punto de vista, cando se avalíe se deben ter en conta:

- A adecuación dos obxectivos ás características de cada grupo.

- A idoneidade dos procedementos utilizados.

- A marcha das actividades programadas.

O seguimento da programación é un dos puntos que se deberán tratar sempre que se faga unha reunión do departamento.

No departamento de Economía un dos xeitos para avaliar a propia programación sería a través do cumprimento dos obxectivos programados para cada módulo. O feito de non acadar o cumprimento dos devanditos obxectivos daría lugar á revisión da metodoloxía utilizada, secuenciación de contidos, adecuación dos criterios de avaliación, e se son axeitadas ou non as medidas adoptadas para a atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

En Noia a 15 de outubro de 2018

María Casal Fernández
Xefa do Departamento de Economía